

Grillige licentie- voorwaarde

*Hoe behouden we onze
'license to produce'?*

Dat de maatschappij steeds kritischer wordt, horen we al jaren. De landbouw ligt onder het vergrootglas en zolang boeren en tuinders de toekomst niet omarmen, zal dit ook zo blijven. Moeten we dan accepteren dat de kwaliteitseisen steeds hoger worden en de prijs niet stijgt? Welke rol heeft de consument hierin? Of kunnen we beter zelf de stip op de horizon bepalen? De toekomst ligt in onze handen.

Tekst en beeld Colinda Bos

Wederzijdse verwachtingen

Consumenten zijn en blijven heel belangrijk. Op alle fronten hebben we met ze te maken. Ze zijn belangrijk voor het bestaansrecht van onze sector. De consumenten hebben ons, boeren en tuinders, ook nodig. Wel zijn ze kritisch en accepteren zij niet altijd onze productiewijze. Er is daarom een license to produce nodig die op een duidelijke manier aangeeft hoe je als sector moet produceren. Een kant-en-klaar afvinklijstje voor de verlening van de productievergunning is door geen enkele deskundige te maken. De zachte kant komt hierbij kijken, de mens, de natuur. Passen de maatregelen en plannen van de ondernemers binnen de kwaliteitseisen die vanuit de keten en de overheid gesteld worden aan de landbouw? Niet alleen binnen Nederland maar ook wereldwijd?

Maar dan komt de gemakzuchtige consument om de hoek kijken: de grote groep consumenten die we ook willen bedienen. Maar voedselvoorziening als vanzelfsprekendheid is een kwalijke zaak. "We mogen ook wel iets van de maatschappij verwachten", vindt Frank Hollaar van Flynth. "Als ketenpartners en de consumenten blijven doen wat ze doen, komt de verduurzaming maar van één kant en dat kan niet de bedoeling zijn." We moeten dus niet alleen naar een license to produce maar we hebben ook een license to operate nodig. Er wordt verwacht dat we verantwoording afleggen over het doen en laten van onze organisatie. "De sector als geheel heeft een functie maar ook ieder individu." Daarbij hoort volgens John de Hoon van Interpolis volledige transparantie en het lef om elkaar op integriteit aan te spreken. De Fipronil-affaire, mest- en I&R-fraude dragen niet bij aan het vertrouwen in de agrarische sector, en dus onze license to produce. "We moeten zelf de zaken voor elkaar hebben. Boeren die voor de korte termijn handelen maar daarmee de sector op lange termijn schaden, zouden beter moeten weten. Het individuele belang op korte termijn heeft blijkbaar geprefereerd boven sectorbelang op lange termijn."

HET zelfreinigend
vermogen VAN
DE SECTOR MOET
AANWEZIG ZIJN EN
HET BELANG VAN DE
SECTOR STAAT DAARIN
VOOROP

Het bestaansrecht van de sector is volgens John de Hoon innovatie, vernieuwing en kwaliteit. Daarvoor zijn voldoende boeren en tuinders nodig. Iedere ondernemer wil vooruitgang, dan wordt snel gedacht aan groei en, maar vooruitgang kan ook zitten in efficiëntie en innovatie. Als iedere agrarische ondernemer groeit, komen er steeds meer grote bedrijven en steeds minder boeren.

JE KUNT
ACHTERLOPERS
straffen OF
DE VOORLOPERS
triggeren

Een stapje meer

Een selecte groep agrarische ondernemers ziet kansen in bovenwettelijke maatregelen. Maar is het in de toekomst ook mogelijk om te laten zien dat je een stapje meer wilt doen? "Je kunt achterlopers straffen of de voorlopers triggeren", vindt Wilma Mulder van Flynth. "Kijk naar de vergroening waarin het gaat om het belonen van positieve extra's, bijvoorbeeld een bloemrijke akkerrand of het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) dat een bijdrage levert aan de waterkwaliteit in agrarische gebieden." Deze voorlopers werken naar een economisch sterke en duurzame landbouw. Dit vergt wel een intensieve samenwerking tussen het agrarische bedrijfsleven en omgevende partijen bijvoorbeeld het waterschap wanneer het gaat over erfafspoeling. Wordt het stapje extra door de voorlopers op den duur de standaard? Niet iedere ondernemer kan en wil mee. Er zijn genoeg opties: biologisch, eigen afzet, verkorten van de keten. De innovators van de agrarische sector denken buiten hun kaders: ze doen meer dan wettelijk van hen gevraagd wordt. Deze groep agrarische ondernemers produceren bovengwaardige producten. Zij brengen de sector vooruit. Als een peloton volgt de rest.

Natuurinclusieve landbouw

Landbouw en natuur liggen parallel aan elkaar. Is natuurinclusieve landbouw dan de sleutel om onze license to produce te behouden? Verbinden we het met gezondheid, voedselzekerheid en het bestaansrecht van boerengezinnen? Actieve landbouwers richten zich ook op biodiversiteit en landschap. Bedrijfsmaatregelen voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering leveren positieve effecten op de milieukwaliteit en diergezondheid. Het antwoord op de bovenstaande vraag: een

verplicht natuurinclusief ondernemerschap is niet de oplossing. Dat agrariërs rekening moeten houden met de levende natuur is vanzelfsprekend. Het is een instrument in de transitie van de landbouw.

Elementen natuurinclusieve landbouw:

1. Benutten functionele biodiversiteit op het bedrijf, zoals het bodemleven, natuurlijke plaagbestrijding, bestuiving en genetische diversiteit.
2. Bevorderen flora en fauna op het land. Denk aan weidevogels en akkerkruiden.
3. Bevorderen of in stand houden van landschaps- en cultuurhistorische elementen die bijdragen aan de biodiversiteit en flora en fauna.
4. Het verkleinen van negatieve effecten van de landbouw op natuurwaarden in de omgeving door slim om te gaan met emissies van meststoffen, bestrijdingsmiddelen en broeikasgassen.

Synergie in de sector

Er is veel discussie over de juiste toekomstrichting: biologisch of gangbaar, intensief of extensief, weidegang of opstallen. "We moeten geen eenheidsworst creëren", vindt NAJK-lid Rakesh de Vries. "Het draait om de samenhang van het systeem, daarbij hebben we de diversiteit nodig. Agrarische ondernemers kiezen voor een richting die bij hun bedrijf past, dat doe ik ook. We moeten oppassen dat het de sector niet uit elkaar drijft. Neem het fosfaatreductieplan: het plan komt uit de sector zelf maar wordt uiteindelijk niet door de sector gedragen." Volgens Bram Dorrestein van ForFarmers moeten we juist de voordelen van de synergie tussen de sectoren benadrukken: "Misschien moeten we dit als agrosector breed naar buiten brengen. We hebben namelijk veel gesloten ketens in de sector en maken bijvoorbeeld van suikerbieten bietenpulp wat volwaardig voer voor onze koeien is."

Nuanceren

Werken aan de boer-burgerrelatie doen we al jaren. We stellen onze bedrijven open en proberen te vertellen hoe wij voedsel produceren. "Ondertussen roepen we dat wij de wereld voeden", vertelt Willem Voncken, NAJK-lid. "Ik denk dat Nederland zich juist onderscheidt in het bieden van kwaliteit en het niet van de bulk moet hebben." Wilma Mulder van Flynth: "Al is het wel bulkproductie, dan bieden wij ook kwaliteit, dat is de kracht van de Nederlandse landbouw." Om de relatie met omstanders intact te houden is transparantie van belang. "Ik heb voor mijn bedrijf ruimte nodig om de productie te behouden", vertelt Rakesh de Vries. "Daarom is overleg met mijn omgeving, de consument maar ook Den Haag en Brussel nodig." Toch weet de media de sector keer op keer te schaden. Hoe moeten we

Discussiebijeenkomst bij NAJK over license to produce

daarmee omgaan? "De enige manier waarop we ons kunnen wapenen is door direct op neutrale wijze transparant en genuanceerd te reageren", deelt Frank Hollaar. "We laten de maatschappij nu de ruimte om iets te vinden maar daar ontbreekt de kennis weleens. We kunnen nuanceren door de maatschappelijke en ecologische gevolgen te benoemen en daarbij de vraag te stellen: wat zijn de gevolgen nu echt?"

Van passief transparant naar actief vertellen

Veel gegevens van onze bedrijven zijn al openbaar, maar durven wij nog transparanter te zijn? Zou jij bijvoorbeeld je inkomen durven delen? "Ik denk dat wanneer wij onze gewerkte uren en inkomen openbaar maken, duidelijk wordt dat boeren heel hard moeten werken", aldus NAJK-lid Albert Boersen. Stel jij graag je bedrijf open? Je kunt iedereen wel toelaten op je bedrijf maar het verhaal eromheen is minstens zo belangrijk. Een beeld van een varkensstal met een zielig muziekje of een beeld met een goed verhaal van een trotse boer, dat maakt nogal verschil. Ondertussen zijn de grote multinationals helemaal niet transparant. Deze bedrijven stoppen veel geld in de juiste marketing om een goed beeld van hun core business neer te zetten. Zij gebruiken

**EEN BEELD VAN EEN
VARKENSSTAL MET
EEN ZIELIG MUZIEKJE
OF EEN BEELD MET EEN
goed verhaal
van een trotse
boer, DAT MAAKT
NOGAL VERSCHIL**

hun trots om verder te komen. Daar kunnen wij iets van leren. "Je moet mensen ook niet alles willen vertellen", vindt Willem Voncken. "Vertellen we bijvoorbeeld dat we, door resistentieverdeling, over vijf jaar het gewas niet meer hoeven te spuiten, dan vangt de consument op dat we gif op hun eten spuiten. Voor mij is het plantenvoeding, te vergelijken met Pokon voor planten of een antibioticakuur bij een ontsteking." Het zit in de nuance.

Stip op de horizon

"Vooruitkijken is moeilijk", vindt NAJK-lid Ger-

rit Slob. "Wij proberen ons te onderscheiden door kwalitatieve producten te maken en onze eigen kaas te vermarkten. Maar als jonge boer vind ik het moeilijk te bepalen hoe het agrarisch landschap er in 2050 uitziet." In 2017 behaalden we opnieuw een recordbedrag: er is voor 91,7 miljard euro geëxporteerd aan landbouwgoederen. Ten opzichte van 2016 is dit een groei van 7%. Dit blijkt uit voorlopige cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek en Wageningen Economic Research. Daar zijn we ontzettend trots op. Maar is in 2050 export van landbouwgoederen nog wel onze belangrijkste verdienste? Of draait het meer om export van kennis en technologie? De stip op de horizon is belangrijk voor de ontwikkeling van ieder agrarisch bedrijf. Wij kunnen ook zelf die stip zetten. Stel jezelf de vragen: waar zie jij jezelf in het agrarisch landschap? Hoe draag jij met je bedrijf positief bij aan de maatschappelijke en ecologische uitdagingen? [↩](#)

Dit artikel is tot stand gekomen met medewerking van John de Hoon (Interpolis), Bram Dorresteijn (ForFarmers), Doeko van 't Westeinde (NAJK), Wilma Mulder (Flynth), Frank Hollaar (Flynth) en NAJK-leden: Rakesh de Vries, Willem Voncken, Albert Boersen en Gerrit Slob.